

27 april 2001

Kardinaal Ratzinger en de bewegingen

De opkomst van de nieuwe kerkelijke lekenbewegingen biedt hoop, maar soms ook spanningen. Kardinaal Ratzinger gaf onlangs antwoord op enkele van die vragen.

Antonio Gaspari

Om de inbreng van de nieuwe kerkelijke bewegingen te bespreken, nodigde het Vaticaan in juni 1999 honderd kerkelijke leiders (onder wie kardinaal Simonis, -red.) en een twintigtal leiders van de nieuwe bewegingen uit om elkaar in Rome te ontmoeten. Bij die gelegenheid kreeg kardinaal Joseph Ratzinger, prefect van de Congregatie voor de Geloofsleer, een stortvloed van vragen te verwerken. Pas onlangs heeft de Pauselijke Raad voor de Leken zijn antwoord, 32 pagina's lang, gepubliceerd.

Positieve houding

- Mgr. Stanislaw Rylko, secretaris van de Raad voor de Leken, vroeg kardinaal Ratzinger naar zijn persoonlijke contacten met de bewegingen.

De kardinaal antwoordde dat hij drie bewegingen persoonlijk kende: het Neocatechumenaat, Comunione e Liberazione en de charismatische vernieuwing.

Positief in het Neocatechumenaat vond hij de nadruk op het doopsel, "een sacrament dat door de Kerk bijna vergeten was", maar wel de feitelijke basis vormt van ons christen zijn. Comunione e Liberazione maakte indruk omdat "ten tijde van de grote marxistische revolutie Don Giussani (stichter van de beweging) en zijn volgelingen de christelijke revolutie ontdekten. Die vormde geen reactionair conservatisme tegenover de marxistische revolutie, maar veeleer de frisse en veel radicalere revolutie van het christelijk geloof". En over zijn ontmoeting met de charismatische vernieuwing vertelt de kardinaal: "Ik had de vreugde en de genade jonge christenen te zien die door de kracht van de Heilige Geest aangeraakt waren. Toen we over 'de winter van de Kerk' spraken, zorgde de Heilige Geest voor een nieuwe lente."

Foto: AP

Johannes Paulus II omringt door jongeren tijdens de internationale bijeenkomst van Nieuwe Bewegingen te Rome met Pinksteren '98.

Kardinaal Ratzinger verklaart dat zijn positieve respons op de nieuwe kerkelijke bewegingen ook bepaald wordt door twee negatieve ervaringen. Allereerst de Duitse katholieke theologie die zich meer en meer distantieert van een waarachtig beleefd geloof, en een "koude wetenschappelijke" academische discipline geworden is, zoals alle andere, waarin geloof totaal onderworpen wordt aan de "eenzijdige rede". En ten tweede de toenemende "bureaucratisering" van de Kerk.

Onderscheiding van geesten

- De aartsbisschop van Praag, kardinaal Miloslav Vlk, vroeg Ratzinger hoe relaties tussen de institutionele en de charismatische dimensies in de Kerk het beste gestalte kunnen krijgen.

"Een echte bisschop kan niet zonder charismatische dimensie", aldus Ratzinger. "Het zijn de bisschoppen die de genade hebben authentieke charisma's te onderscheiden; zij hebben het laatste woord, in gemeenschap met de andere bisschoppen en de Heilige Vader. We nemen aan dat de bisschop zijn verantwoordelijkheid aanvoelt het waarachtige vuur van de Geest niet te doven en dat hij de parochies zal openmaken voor door de Geest geïnspireerde bewegingen. Aan de andere kant moeten de bisschoppen ook een wijs onderscheid maken in hun steun aan de bewegingen, en corrigeren waar dat nodig mocht zijn. Want ook al is de ware bron van de bewegingen de Heilige Geest, dan nog is wat zij doen behept met menselijke gebreken." Kardinaal Ratzinger voegt er nog aan toe "dat het institutionele element de Geest niet mag verstikken".

Katholieke cultuur

- Kardinaal Bernard Law, aartsbisschop van Boston, bracht de kwestie te berde van de katholieke cultuur die tot veertig jaar geleden bestond en het geloof aanmoedigde. Hoe kunnen we katholieke gelovigen steunen zonder een onderliggende katholieke cultuur?

Kardinaal Ratzinger is het met hem eens dat de christelijke fundamenten van de maatschappij sinds 1968 geringer zijn geworden. "We moeten beseffen dat er tegenwoordig een conflict gaande is over waarden. Op ons als christenen wordt daarom een beroep gedaan niet alleen de Kerk te verdedigen, maar ook de mens als Gods schepsel." De paus heeft zich volgens de kardinaal in zijn grote encyclieken (*Veritatis Splendor*, *Evangelium Vitae* en *Fides et Ratio*) tot woordvoerder gemaakt van de menselijke persoon. "Hij doet al het mogelijke om de christelijke cultuur, die haar rol in een nieuwe context moet hervinden, te doen herleven." Ratzinger waarschuwt in zijn antwoord dat "de Kerk niet haar band met de Kerk van alle tijden moet loslaten in een poging eigentijds te zijn". Integendeel: "We moeten een heel helder idee hebben van het christelijk geloof, geïnspireerd door de vreugdevolle ervaring van Gods waarheid. En die vreugdevolle ervaring bieden ons de nieuwe bewegingen."

Waar de Kerk op een enorme internationale organisatie lijkt, "bieden de bewegingen de gelovigen een thuis, een intiem familiegevoel, en tegelijkertijd blijven ze onderdeel van de grote universele gemeenschap van de heiligen."

Bisschop als herder

- Mgr. Angelo Scola, rector van de Pauselijke Lateraanse Universiteit en nauw betrokken bij *Communione e Liberazione*, vroeg: "Als de paus zegt 'de Kerk zelf is een beweging', wat betekent dat voor ons als bisschoppen?"

"Een bisschop moet minder een monarch zijn en meer de herder van een kudde; hij staat tegenover zijn kudde als pelgrim met pelgrims, zoals St.-Augustinus leerde: 'We zijn allemaal leerlingen in de school van Christus.' Hoewel hij vertegenwoordiger blijft van het sacrament, moet de bisschop een broeder worden in de school waar maar één vader is en één leraar is."

Daarom moeten we er volgens Ratzinger voor waken dat er in de Kerk geen "superinstitutes" ontstaan. "De vele parochiale en diocesane raden, al zijn ze op zich nuttig, mogen geen apart bestuur gaan vormen. Dat verwacht de gelovigen en staat het rechtstreekse contact met hun pastores in de weg. Een parochiaan zei eens tegen me: 'Ik moet mijn parochiepriester spreken, maar ze zeggen me altijd dat hij in vergadering is!'"

Bezielde minderheid

- "Wordt de Kerk steeds meer een minderheid in de wereld? En welke rol spelen de bewegingen in die situatie?" vroeg kardinaal Nicolas de Jesus Lopez Rodriguez, aartsbisschop van Santo Domingo (Dominicaanse Republiek).

"Ontwikkelingen in de laatste vijftig jaar tonen aan dat geestelijke honger niet verdwijnt, omdat er een inherent verlangen naar God leeft in het hart van de mens. Maar dat verlangen moet op een goede manier begeleid worden, anders kan er een religieus fanatisme of ziekelijkheid ontstaan. (...) Wat de mogelijkheid betreft dat de Kerk een minderheid wordt, zie ik zelf wel een tendens in die richting. Maar ik moet er wel bijzeggen dat de situatie zeer verschilt van continent tot continent. In het ontwikkelde Westen vertellen statistieken ons dat het aantal gelovigen afneemt. We leven te midden van geloofsafval. Het is alsof de verbinding tussen de Europees-Amerikaanse cultuur en de christelijke cultuur verbroken is. Onze uitdaging nu is ervoor te zorgen dat het geloof zich niet terugtrekt in gesloten groepen, maar dat het iedereen verlicht en iedereen aanspreekt."

Overgenomen uit 30Giorni. Vertaling: Amanda Hanraets